

Pauruuso aa yanaa aavaa Korosii varuuyani reeravai

Hama Pauruusoona Korosii varuu gioonna kиаapuuya tauraa mmayaaya yoketaivaa kиаa mmuduu iya ausa hanigieeravai. Ivo kati Epesiisadiri varioo mmoori vareera vaidiyya Korosiira titooduu viravai. Korosii varuu gioonna kиаapuuya nuuna aakiyauvaki unnakua tira vaidi vooyaata nnida ngiari tinniyauvakidiri unnakua aataruuyauvaatama gioonna kиаapuuya kиаa mmuuvaa Pauruuso mmoori vareera vaidiyya iyasi titeeravai. Pauruuso aa yanaa aavaa roo itaama unnakua aataru mmooriyauvaa uuyauvaara ooqoo kиаa kioo kua kutaa kuaivaa ausa hanigieeraiya kuaivaa iya kиаa mmiravai. Ii kua kutaa kua ivo unnakua kuaivaa uudarainaraivaara ivo aa yanaa aavaa reeravaivee.

¹ Na Pauruusoona aa kua aavaa kиаuko ni seena vaidi voovoono ngiini fafaarainoo. Anutu-uqoono ari yaata utiivaugiataama ni mmataama kиаikiai na Yisuu Kirisiinna kuaivaa varee nuaira aposoroo vaidivai variaunoo. Ti seena vaidi Tim-otiiva ni tasipama varikiai na aa kua aavaa kиаuko ni seena vaidiivo ngiini fafaarainoo. ² Ngia ti seena Anutu-uqaa gioonna kиаapu Korosii vari-aiya Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee tida hama pikieeraida yaagueeqama variyaiyani na aa yanaa aavaa kиаuko fafaara rainoo.

Ti Napoova Anutuuqo kati ngiiyara yoketaama yaata utuoo ari ausa nuufaivaa ngii mioo nnaasu variaiveeraivaara ta yaata utuaunnao.

Pauruuso yaaku varoo Anutuuqaata

kua yoketaivaa tiravai

³ Ta mmuakiaa suai ngiiyara yaaku vareera suaiyauvaki ta kua yoketaivaa ti Udaanga Yisuu Kirisiinna Konna Anutuuqaa kiaa mmiaunnava. ⁴ Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaa kiada Anutuuqaa gioonna

kiaapu mmuakiaayara mmuduuya ruaivaa vaa ta rikiaunnava. Ngia itaama variaivaara ta kua yoketaivaa Anutuuqaa kiaa mmiaunnava.

⁵ Toosa hara kiada uu suaivaki vaidiia Yisuunna mmayaaya kua kutaa tuanaivaa varada ngii giaa ngii muduu rikiada ngia ivaa kaanaivaa varaaraivaara faannairavai. Ngia ivaara faannaida variaivaara ngia Yisuunnara kutaavaivee kiaa kiada gioonna kiaapuuyara mmuduuya ruaavai. Ngia ivaara kutaavee kiaa faannaira oyaivaa Anutuuqo ngiini terama kiaivo aikiooma ngiau aapu vainoo.

⁶ Ngia yeennaivaa hau utu kiaavo uruoo ngioo vioo pinaa kioo iiraivo vaineema mmuakiaa yoosinnaiyauvaki variaya Anutuuqaa kua yoketaivaa rikiaavo iiraivo vainno pinaavai vaivai. Ngia toosa hara uu suaivakidiri ivaa roosiima mmuaakaraama Anutuuqo kati ngiiyara yoketaama yaata utiivaa ngia kutaa tuanaa ivaa rikiada taavo iiraivo vainno pinaavai vaivai. ⁷ Ti tasipama mmoori vareera vaidi ta innara mmuduuya ruaunna Ipaparaaso

Anutuuqaa kua yoketaivaa ngii giaa ngii muduu rikieeravai. Ivoono Yisuu Kirisiinna mmooriivaa tiyyara yaagueeqararama kioo iinno varioo hama pikiaivai. ⁸ Mmannasa Yoketaivo mmuduuya rira aataruuvaa ngii muuvaara ivoono ti kiaa ti mmivaivee.

⁹ Ngia itaama variaa mmayaayaivaa ta rikiaunna suaivaki ngia itaama variaivaara ta mmannammanna ngiiyara yaaku varada variaunnanoo. Anutuuqo ari yaata utiraivaa kooyaa ngii giaa ngii minai ngia arinaima rikiaateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Mmannasa Yoketaivo ngii tasipanai ngia arinaima teeda rikiada tinni yoketaivaa varada yoketaama variateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. ¹⁰ Fai ngia itaama varida Udaanga Yisuu Kirisiiva yaata utira mmooriivaa ngia aikiooma iikio too ivo ivaa too ngiiyara sirigakiaiveeraivaara ngia makemakee itaama nnaasu iikiateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Fai ngia itaama varida mmannammanna mmoori yoketaivaa iikiokio kaanaivo vainai ngia Anutuuqo yaata utiraivaugiataama varia rada vidada arinaima teeda rikiaaravai. ¹¹ Anutuuqaa ari yaagueeqa ari vookaraivo ngiau aapuuvakidiri tiivaa ngii minai teeda ngia yaagueeqama nnaasu variateeraivaara ta ngiiyara yaaku varaunnanoo. Mmuaararai mmoori maisaivo ngiisi nninai teeda rikiadaata ngia mmannammanna yaagueeqama kiada variateeraivaara ivo ari yaagueeqaivaa ngii miaiveeraivaara ta ngiiyara yaaku

varaunnao. ¹² Ti Napoova Anutuugo ari gionna kiaapu mmeekiaivaki variaiyani teerama kiai yoosinnaivaki ivo ngii safuunai ngieetama variateeraivaara vaa ivo ee-oo kiasa kiasa innara kua yoketaivaa tida sirigakiatee. Ta ivaara ngiiyara yaaku varaunnao. ¹³ Vaa ivo upisiivaa yaagueeqaivakidiri ti utu raririima kioo kati naatau ari Mmaapu tuanaa innara mmuduuya riraivo variivau ti yapaivaivee. ¹⁴ Mminnamminnaa maisaiyauvo ti utiivaa ivo ari Mmaapuuvaa kiauvaadiri ivaa ruga kiaikiai ta kati mmamma dummukiara variaunnavai.

Yisuuva varuuvaaraata iva uu mmoori-ivaaraatama

Pauruuso tiravai

¹⁵ Anutuugo haumaki variivaa Yisuu Kirisiivaano ivo variivaa kooyaa ti vitaivai. Anutuugo hama ngiau mmataivaa uu suaivaki vaa ari Mmaapuuvo Yisuuva inna tasipama tauraa variravai. Tauraa tuanaa ivo varioo mmuakiasa mminnaiyauvo ngiauvakiaata mmataivaunnaatama varuu vau mminnaiyauvaa iima kiooyauvaa yaatareeravai. ¹⁶ Anutuugo iyauvaa uu suaivaki Yisuuvaatama mmuaavau varida Anutuugo Yisuunna tuduu iiravai. Gionna kiaapuuya teera mminnaiyauvaata hama iya teera mminnaiyauvaatama iiravai. Hama teera mminnaa aangeraiyaatama iya kieetaiyaata iya uru nnaakaraiyaatama iiravai. Anutuugo mmuakiasa mminnaayauvai Yisuuvaatama iima kiooyauvaa Yisuunnani yapa kieeravai. ¹⁷ Hama mmuakiasa mminnaatau suaivaki Yisuuva

variravai. Fai hama Yisuuvaataino mmuakiaa mminnaiyauvo raubiriinaravai. Yisuuva hara kioo variivaara mmuakiaa mminnaayauvai Anutuugo ngiari mmaataiyauvunu yapa kiaiayauvo vaivai. ¹⁸ Anutuugaa gioonna kiaapu vaa ausa hanigieeraiya Yisuunna yuku yaaku mmamma mmuyai mmuakiaavai roosiima variaavo ivo kieetaivaa roosiima varinoo. Kieetaivo hama vaitiri. Hama mmamma mmuakiaavai korootirivee. Yisuuva variivaara vaa ausa hanigieeraiya yoketaama variaavai. Ivo Anutuugaa Mmaapuvoono mmuakiaa mminnaayauvai yaatara kioo tauraa variaiveeraivaara Anutuugo inna tuduu putuuvakidiri diitoo kieetavai variravai. ¹⁹ Anutuugaa yaata tinniivo innaki vakiaiveeraivaara Anutuugo ari yaata utuuvaugiataama uuduu innaki suvuairavai. ²⁰ Gioonna kiaapu mmatayaiya Yisuunnakinaadiri ariisi ngiateeraivaara Anutuugo yaata utuoo itaama iiravai. Ari Mmaapuuvo yatari sagaivau putuuvaara Anutuugo tuduu gioonna kiaapuuya inna tasipama mmuaavau variaara aataruuvo kooyaa vairavai. Ivo itaama iima kioovaara mmuakiaa mminnaiyauvo ngiauvakiaata mmataivaunnaatama varii vai mminnaiyauvo innasi vira aataruuvo kooyaa vainoo.

²¹ Ngia tauraa maisa yaataivaa utida mmoori maisaiyauvaa iida Anutuugaa nnammutuaaya inna ngieera variravai. ²² Aanna makee inna Mmaapuuvo putuuvaara Anutuugo ngiiyara ni seena tuanaayavee tiivai. Ngia numa inna tasipama mmuaavau yoketaa tuanaaya

varikio hama mminnamminnaa maisaiyauvo ngiiki vainai sa gioonna kiaapuuya ngiyyara maisa kua kiateeraivaara Anutuuqo ngiyyara ni seena tuanaayavee tiivai. ²³ Ngia itaama ngii variatainai mmannammanna Yisuunnara kutaavaivee tida ivo vuutayaa dira yaagueeqa kuabavaa roosiima diivaayaa dida vaida sa pikieeraida yaagueeqama nnaasu variatee. Ngia tauraa Yisuunna mmayaaya yoketaivaa rikiada yoketaama variaaraivaara faannaida variaaneema varida ngii iinno taanara iivaara sa muaraagakiatee. Yaagueeqama nnaasu variatee. Na Pauruuso ii mmayaaya yoketaa ivaara mmoori vareera vaidivai variaunoo. Ii mmayaaya yoketaa ivaa vaa vaidi vooyaano mmuakiaa gioonna kiaapu mmatayaa variaya kiaa mmi kieeravai.

Pauruuso vaa ausa hanigieeraiyara

mmoori vareeravai

²⁴ Na ngiyyaraata ngiari voopinaiyaraatama mmamma nniitareeraivaa varauvaara na rikiauko ni yoketaunoo. Yisuu Kirisiiva ari yuku yaaku mmamma mmuyai roosii kiaa gioonna kiaapu vaa ausa hanigia kiada varuuyara mmamma nniitaroovaa vareeravai. Varoovo homo tiiki vaivaa na innanikaraama mmamma nniitareeraivaa vareenana fai taika kiaanaravai. ²⁵ Na gioonna kiaapu vaa ausa hanigieeraiyara mmoori varaanaraivaara vaa Anutuuqo ariinoo ni mmataama kiaikiai na inna mmoori vareera vaidivai variaunoo. Na Anutuuqaa mmayaaya mmuakiaayauvai ngii giaa ngii miaiveeraivaara ngiyyaroo tioo ni mmataama kieeravai. ²⁶ Ari

mmayaaya oyaivaa ivo nnaaru varia rada nnuuyara hataumaki iiravai. Aanna makee ari gioonna kiaapuuyani kooyaa kiaa kookieema kiaivai. ²⁷ Ii kua ivo Anutuugaa ariiki vairavai. Yoketayoketaa kua hatauma kiaivo mmuakiaa gioonna kiaapuuyani teerama kioovaa ivo ngiari voopinnaiyaraatama kooyaa kiaa kookieema kiaanaravaivee tuuvoonno aanna makee kooyaa vainoo. Ii kua ivaa ivo hatauma kioo kuaivoonno inna Yisuu Kirisiiva ngiiki varinoo. Ii kua ivaa oyaivo ataama vainoo. Fai ngia yapooma Anutuugaa tasipama yoketaama ari vookaraama variaaravai. ²⁸ Ivaaraida ta Yisuu Kirisiinnara kooyaa gioonna kiaapuuya kiaa mmiaunnaanoo. Iya haruruaarainnoo kiaa kiada ta titi tinni safuuma vaivaudiri iya ooqoo kiaa kiada yoketaa aataruuvaa iya kiaa mmiaunnaanoo. Yisuu Kirisiiva gioonna kiaapu mmuakiaayaki mmuaavai mmuaavai varinai iya inna aataruuvaa iida rapisiima teekiai ta iya vita Anutuugaa avuuvau safuuma yapaaraivaara ta iya kiaa mmiaunnaanoo. ²⁹ Ii mmoori ivaa kaanaivo vakiaiveera na yaagueeqararama kiee iikiaunoo. Yisuu Kirisiiva yaagueeqa ari vookaraivaa ti mmiivo ni aakiaivaki vaivaaraina na yaagueeqararama kiee iikiaunoo.

2

¹ Na ngiiyaraatama gioonna kiaapu Rautikiaa variayaraatama hama ni tinniivaa teera gioonna kiaapuuyaraatama pinaama boo tiee yaagueeqama mmoori varauvaara na ngii giaa ngii minaravee. ² Ngieeta iyaatama

mmannammanna mmuaa ausa tinni yoketaivaa tasipama varida mmuaavaugiataama mmudu-uya rida Anutuuqaa kuaivaa arinaima rikiada yaagueeqama ivaara kutaavaivee kiaa kiada Anutuuqo hatauma kioo kuaivaatama tuqinnama rikiaateeraivaara na pinaa mmoorivai varauvai. Anutuuqo hatauma kioo kuaivaa oyaivo Yisuu Kirisiivavee. ³ Anutuuqaa tinni yaatayaa vau kua yoketaiyauvo ramuunnaama kioo vauyauvaa Yisuu Kirisiivaano hatuaa kioo kooyaa ti vitaikiai ta taunnavai.

⁴ Sa gioonna kiaapu voovoono ngii unnakua kiaa kioo nnamhari kuaivaa ngiiki yapanai ngia itaida ivaa rikiaa rada iivoora na ii kua ivaa ngii giaa ngii miaunoo. ⁵ Na hama ngii tasi-pama hara kiee variaunoo. Na ngieera vari-auko ni yaata utiraivo ngiyyara nnaasu vaiki ai variaunoo. Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaa kiada mmuaa tinni mmuaa yaatavai varada yaagueeqama hara kiada variaivaara na sirigaki-aunoo.

Ta Yisuunna tasipama varida yoketaama vari-raivaa varaunnavai

⁶ Ngia Yisuu Kirisiinna varaavo too ivo ngii Udaangavai varinoo. Ngia inna varaivaara ivo ngiiki varinai ngia yoketaama hara kiada variatee. ⁷ Ngia yatariivo yaagueeqama diivaa roosiima Yisuu Kirisiinnara yaagueeqakiatee. Yaagueeqa kuabaivau nnau kaanaivaa heeka kiaaneema ngia Yisuunnara kutaavaivee kiaivo itaama pinaavai vainno yaagueeqavai vakiaivee. Ipaparaaso vaa ii kua ivaa ngii giaa ngii muduu ngia rikieeravai. Ngia itaama iida

mmannammanna Anutuugaara kua yoketaivaa kiatee.

⁸ Vaidi voovoono ari tinniivaudiri mmanna kuaivaa ngii unnakua unnakua tinai ngia inna mmemmaana vivoora tuqinnama taatee. Ii kua ivo hama Yisuu Kirisiinnasidiri nnii kuavai. Mmanna vaidi mmatayaiyakidiri nnii kuavai. Iya mmatayaa diaa saaka sifaa moomeera iira aataruuyauvaara yaata utida kiasa kuayauvai. ⁹ Anutuugaa yaata tinni yoketaa mmuakiaayauvai Yisuu Kirisiinna

mmammaivaki suvuainno vaivai. ¹⁰ Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara Anutuugaa yaata tinniivo ngiikiaatama suvuaikiai ngia yoketaama hara kiada variaano. Mmatayaa variaa kieetaiyaata ngiau aapu variaa kieetaiyaatama mmagia maisaiyaata moomee sakuaiyaatama vaa Yisuu Kirisiivaano iya yaatara kioo kieetavai varivai.

¹¹ Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara vaidiia ngiari mmammaiyauvaa hatokaaneema hama ivo ngii mmammaiyauvaa hatokaivai. Mminnamminnaa maisaiyauvoono ngii mmammaiyauvaa yeena roosiima faungama utiivaa ivoono hatoka kiaikiai ngia mmamma dummukiara yoketaama variaavai. ¹² Ngia

nnoori vareera suaivaki vaidi putiraivo mmata nnauvaki virayaama ngia Yisuu Kirisiinna tasipama kuaavai. Anutuugo Yisuunna tuduu diitoneema nnoori vareera suaivaki ivo ngii tikiai ngieetama diitaavai. Ngia diitada eenanaa mmamma iira aataru mminnamminnaa maisa mmuakiaayauvai pikiada karaasaya diitada variaavai. Anutuugo ari yaagueeqaivaadiri

aikiooma Yisuunna tuduu diitoovaara ngia kutaavaivee kiaivaara karaasaya diitada variaavai. ¹³ Ngia tauraa varuu suaivaki ngiingii mminnamminnaa maisaiyauvo vauduu ngiengie voopinnaaya varida hama Anutuuqaara yaata utida inna mmaanna tuu aataruuvaa uuvaara ngia vaidi putiraiya roosiima variravai. Itaama vaikio aanna makee Anutuuqo tiki ai ngia Yisuu Kirisiiva putuuvakidiri diitoovaanikaraama ngieetaata diitada karaasaya inna tasipama hara kiada variaanoo. Anutuuqoono ti mminnamminnaa maisa mmuakiaayauvai ruga kiai kiai ta diitada karaasaya variaunnvai. ¹⁴ Gioonna kiaapuuya kua mmaanna tuu aataruuyauvaa iya koonnama uuvaara kua pinaivo iyaki vainno iya mmuaararoovaa vaa Anutuuqoono ruga taika kieeravai. Iya koonnama uuvaa irisaivo vauvaa ivo ruga taika kiaanaraivaara tuduu Yisuuva yatari sagaivau putuduu ruga kieeravai. ¹⁵ Mmuakiaa moomee sakuaiyaata mmagia maisaiyaatama yaatarada tauraa varuuya Yisuuva yatari sagaivau putuu suaivaki ivoono mmuakiaaya yaatara kiooduu nnaagiai variravai. Rapiraivaa yaatara kiada kua aayanna tirayaama Yisuuva mmuakiaaya avuuvau iya yaatara kioo ngioo kua aayanna tiravai.

¹⁶ Ivaara vaidi voovoono ari tinniivaudiri vo aataru vo aataruuyauvaara tinai rikiada sa inna kuaivaa rikiaatee. Ivo yeenna nneeraivaaraata nnoori nneeraivaaraatama ngia kati variateera suaivaaraatama ngii tinai rikiada sa inna kuaivaa rikiaatee. Kuraaga karaasaivo nninai nuunakia-

teeraivaaraatama tauraanaa vaidiiya kati varuu suaivaaraatama ngii tinai rikiaada sa inna kuaivaa rikiaatee. ¹⁷ Ii aataru iyauvo mmanna mmataira aataruyauvai vaivai. Fai yapooma kaanaiyauvo nninaraivaara ti vitaivai. Kaanaa tuanaivo inna Yisuu Kirisiivavee. ¹⁸ Gioonna kiaapu voovoona inna avu tinniivo hanigiano ari vookaraiyauvaa too tinara: Ngia mmanna vaidiyavee. Vaa neenoo ngii yaataraunoo, tiivaara sa ngii ausaiyauvo mmuaararakiavee. Ivo itaama taivaara ngii tinara: Ngia adida varida aangeraiyara mmudu-uya ruatee, tiivaa sa rikiaatee. Itaa kua tii gioonna kiaapu ivo ari tinniyaadiri ariinoo ari mmam-maivaara yaata utuoo unnakua itaa kua tiivo kuminayaa ari mannaka tiivai. ¹⁹ Ivo itaa kua tiivo Yisuu Kirisiiva ti kieetavai variivaara vaa vueennama kiaivai. Vaidi voovai mmuyaiyauvaa ataiyauvaki nninnuunaiyauvo saangama kiaikio yokeenno varikio mmuyaiyauvootama rayota roo vioo pinaavai vaivai. Kieetaivo vaivaara vaidi-ivo yokeenno rayotoo pinaavai varivai. Itaama vaivaa roosiima ausa hanigieera gioonna kiaapuuyaki ti kieeta Yisuuva varikio Anutuugo ari yaata utiivaugiataama tikiai yokeeda pinaaya variaavai.

Ta vaidi putiraiya roosiima putida kava diitada

karaasaya variaunnaano

²⁰ Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiasa suaivaki saaka sifaa moomeeyara iira aataruuyauvo hama kava ngii puaisakama utivai. Vaidi putiraiya roosiima vaa ngia ivaara putuaavai. Itaama vaikiai ngia aaniira ii mmatayaa diaa aataru

iyauvaara mmuduuya ruannee? Vo aataru vo aataruuyauvo vaivaara ngia aaniira iyauvaara rikiada vaidi iikiaavainnee? ²¹ Vo aataru voovai vainno tinoo: Sa aayauvaa utida nnaatee, tikio vo aataru voovai vainno tinoo: Sa iyauvaa nneeda taatee, tikio vo aataru voovai vainno tinoo: Sa ii mminnaa iyauvaa utuatee, tiivai. ²² Ita itai mminnaa iyauvaa vaidiia iima kiaavo taikeeraiyauvovee. Ii kua aataru iyauvaa vaidiia ngiari tinniiyauvunudiri kiaa kiada ngii giaa ngii miaayauvaivee. ²³ Vaidi ii aataru iyauvaa iikiaiyaano aangeraiyara ngiari ausaiyauvaa mmiateera yaagueeqama tida adida variaaraivaara unnakua kiaa iida ngiari mmam-maiyauvaa rupertida variaavai. Iya itaama iikiaiavaara ngia iya teeda kiaanoo: Tinni pinaa varaa vaidiyavee, kiaavai. Kati mmanna vaidiyaano unnakua kiaa itaama iikiaanoo. Iya itaama iida hama yopeema ngiari mmamma iira aataruuyauvaara haitatuukiaavai.

3

¹ Anutuugo ngii tikiai vaa ngia diitada karaasaya Yisuu Kirisiinna tasipama variaavai. Ivaara ngiau aapu vai mminnaa yoketaiyauvaara mmuduuya rida mmoori varaatee. Ngiau aapu ivaki Yisuu Kirisiiva Anutuuga yaaku yaadudainningiaa ari mmaata yoketaivau hara kioo varivai. ² Ivaki vai mminnaiyauvaara mmannammanna yaata utida mmuduuya ruatee. Sa aa mmata aavau diaa mminnamminnaiyauvaara yaata utida mmuduuya ruatee. ³ Vaidi putiraiya

roosiima mmatayaa diaa mminnaiyauvaara ngii aakiaiyouvo vaa putivai. Vaa Yisuu Kirisiiva ngiiki varikiai ngia Anutuuga tasipama variaavo ngii varira tuanaivo hataumaki vaivai. ⁴ Yisuu Kirisiiva ngiiki varikiai ngia variaya ngiau aapuuvakidiri ivo tiira suaivaki ngieetama vida inna tasipama yoosinna yoketaa ari vookaravaki variaaravai.

Eenanaa mmamma iira aataruuyauvaa pikiada karaasaya variatee

⁵ Ngia itaama variaivaara ngii aakiaiyouvaki mmatayaa diaa mmuakiaa aataruyauvai ngii iikiatairaiyauvaa ngiengieenoo ruputu kikio vaidi putiraiya roosiima vakiaivee. Ii aataru iyauvo ataama vainoo. Sabi nuaira aataruuvoota maisama yaata utiraivootama avuuvaa taikio ausaivo diitaikio varaataira aataruuvootama ari mmammaivaara inna varaataira maisa aataruuvootama vaidi voovai mminnaivaa taikio inna varaataira aataruuvootama vainoo. Ii nnaagiai aataru ivo unnakua anutuuvaara mmuduuya rira aataruuvaa roosiivai. ⁶ Ii aataru iyauvaa iida varida Anutuuga kuaivaa rikiadaata yaatareeraiya fai Anutuugo tinai irisai maisaivaa varaaravai. ⁷ Ngia nnaaru itaama iida varida varuu suaivaki ii aataru iyauvoono ngii puaisa utiravai.

⁸ Ngii aakiaiyouvaki ngii iikiataira aataru vooyauvai ruputu kikio vaidi putiraiya roosiima vakiaivee. Ii aataru iyauvo ataama vainoo. Nnannateera aataruuvoota buaaru tira aataruuvootama ngiingii seenaiya mmoori maisaivaa iikiaara yaata utiraivootama seena

vaidiivaayaadiri koonnama yaata utuoo unnakua tirairootama vainoo. Ii aataru iyauvaa eeyaara pikiaatee. Ngii seenaiyara kua maisaivaa tida kuaaru tira aataruuvaatama pikiaatee. ⁹⁻¹⁰ Sa ngiingiiki ngiingiiki unnakua kiatee. Vaa ngia eenanaa mmammaivaara iira aataruuyauvaa pikiada karaasaya variaivaara sa ngiingiiki ngiingiiki unnakua kiatee. Ngia Anutuugaara arinaima rikiaateeraivaara ivo ngii iima kioovono ii karaasa varira ivaa mmannammanna ngiiki yapoo varinoo. Ii karaasa varira ivo ariinikaraama variraivaa ivo mmannammanna ngiiki yapoo varinoo. ¹¹ Ivo itaama iinno varii ivaara ngia tauraa Ereengaiya voovau variaani Yutayaiya voovau varida ngiengie vookaraama iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Ngia mmamma hatokeeraiya voovau variaani hama mmamma hatokeeraiya voovau varida ngiengie vookaraama iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Ngia vooyara kiaanoo: Hama ivo Ereengaa vaidivai. Ivo ari voopinnaa kumimaka vaidivaivee, kiaa ivo inna hama aataruvai. Ngia vooya kiaanoo: Ta sikaunnaadiri yookaama kiada viteeraiyavee, kiaani vooya kiaanoo: Ta kati titi yaata utiraivaugiataama nookiaunnayavee, kiaa kiada iikiaa aataru ivo inna hama aataruvai. Yisuu Kirisiiva mmuakiaa gioonna kiaapu itaama variaya aakiaiyauvaki hara kioo variivaara ii aataru iyauvo hama aataruuyauvai. Yisuu Kirisiiva iivo inna aataru tuanaavai.

¹² Ngia Anutuugaa gioonna kiaapuyavee. Ivoono ngiiyara mmuduuya ruoo ariiniee kiaa ngii mmataama kieeravai. Ivaara ngia

ngii seenaiyara boo tida iyara tuqinnada tirooma adida varida yamayamaa kua iyaata tida maisa mmooriivaa ngii tikiai iikiai rikiadaata yaagueeqama variatee. ¹³ Ngia teekiai ngii seenaiya datadataama varikiai teedaata iyara mmuduuya ruatee. Ngiikidiri voovono voovaara koonnama iino too sa ivo ivaara pinaama yaata utuoo airi kua airi kua kiaivee. Ivo ivaara ari ausa mmuduuyaivaa inna mmiaivee. Udaanga Anutuugo ngii mminnamminnaa maisaiyauvaara hama yaata utirainno ruga kiaivaa roosiima ngieeta ngiingii mminnamminnaa maisaiyauvaara sa yaata utiraida ngiingii ausa mmuduuyaiyauvaa ngiingii mmi ngiingii mmiikiatee. ¹⁴ Ii aataru mmuakiaa iyauvaa iida ngiingii seenaiyara mmuduuya ruatee. Mmuakiaa mmoori aataru ngia iikiaa idaa oyaivo mmuduuya riraivovee. Fai ngia itaama iidaida aikiooma mmuaavau variaaravaivee.

¹⁵ Kii Yisuu Kirisiinna ausa nuufaivo mmannammanna ngiiki vakiaivee. Ii aataru ivaa iida mmuaavau nuunama yoketaama variateeraivaara Anutuugo ngii mmataama kieeravai. Ngia itaama iyauvaa iida Anutuugaara kua yoketaivaa kiatee. ¹⁶ Kii Yisuu Kirisiinna kua mmayaaya yoketaa ari vookaraiyauvo ngii aakiai yauvaki vakiaivee. Vaidiyya tinni pinaa vareeraiya roosiima ngia Yisuu Kirisiinna kua mmayaayaivaa ngiingii kiaa mmi ngiingii kiaa mmiida variatee. Itaama vaino ngii ausaiyauvaki Anutuugaara ngii yoketaimai innara kuaru kiatee. ¹⁷ Mmuakiaa mmoori aataruuvaa iida mmuakiaa kuavai tida Udaanga Yisuu Kirisiiva

variivaara yaata utida iikiatee. Yisuu Kirisiiva ngiiki variivaara ti Napoonna Anutuuqaata kua yoketaivaa tida varida itaama iikiatee.

Ngia karaasa aataruuvau variaya ngiengie variaaraivaara

tuqinnama rikiatee

¹⁸ Ngia gioonnaiya ngiingii vaatiya kuaiyauvaa rikiada iikiatee. Ngia Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaivaara itaama iikiatee.

¹⁹ Ngia vaidiiya ngiingii nnaataiyara mmuduuya ruatee. Sa ngii ausaiyauvo iyara maisainai yaagueeqa kua tida maisayavee kiatee.

²⁰ Ngia nnaakaraiya mmuakiaa mmoori aataruuyauvaara ngiingii kaano kooya avaiyauvaa tuqinnama rikiada iikiatee. Ngia itaama iikiaivaara Udaanga Anutuuqo ngiyyara inna yoketainoo.

²¹ Ngia kaano kooya ngii nnaakaraiya yoketai aataruuyauvaa iikiaara iikiai sa iyauvaara iya ooqoo kiatee. Ngia itaikiokio iya ausaiyauvo mmuaararaanarainoo kiaa pikiaatee.

²² Ngia gioonna kiaapu sikaunnaadiri yookaama kiada viteeraiya mmuakiaa mmoori aataruuyauvaara ngii haitatuuraiya kuaiyauvaa tuqinnama rikiada iikiatee. Iya ngiyyara yoketaayavee kiateeraivaara sa iya ngii teera suaiyauvaki nnaasu iya mmooriyauvaa iikiatee. Ngia Udaanga Anutuuqaa kuaivaa rikiada inna mmemmaana kuaivaara mmuakiaa suaivaki katiata iya mmooriyauvaa iikiatee.

²³ Ngia mmuakiaa mmoorivai vareera suaivaki ngia ataa kua kiatee: Ta hama mmanna

vaidivai mmoori varaunnaano. Ta Udaanga Anutuugaa mmoorivai varaunnaano, kia kiada yaagueeqararama kiada mmooriivaa varaatee. ²⁴ Vaa ngia rikiaavai. Anutuugo irisai yoketaiyauvaa ari gionna kiaapuuyani yapa kaiyauvaa fai ngii minai ngia varaaravai. Udaanga Yisuu Kirisiiva ngii haitatuura tuanaivaa mmoorivaida ngia varaano. ²⁵ Anutuugo mmuakiaa gionna kiaapuuya mmuaikaraama safuuma irisaiyauvaa iya mminaraivara fai ivo konnaama variivaa ari konnaama iivaugiataama irisai maisaivaa safuuma ari mminaravai.

4

¹ Ngia ngiingii mmoori vareeraiya haitatuuraisyaso, ngiengie sikaunnaadiri yookaama kiada viteera gionna kiaapuuyara tuqinnama haitatuuda ngiari mmoori varaivaugiataama safuuma irisaiyauvaa mmiatee. Sa konnaama mmiatee. Vaa ngia rikiaavai. Ngiita ngii haitatuuraivo ngiau aapu varivai.

Yaagueeqama yaaku varada safuuma variatee

² Mmannammanna yaaku vareera aataruuvaa puaisa utida yaaku varada varida sa ngii yaata utiraiyauvo voodaa vinai yaaku varaatee. Itaama iida Anutuugaata kua yoketaivaa kiatee. ³ Ngia itaama iikiavaugiataa tiyaraatama yaaku varaatee. Ta mmayaaya yoketaivaa gionna kiaapuuya kiaa mmiaara aataruuvaa Anutuugo kooyaa ti vitaakiaiveeraivara tiyaraatama yaaku varaatee. Ii mmayaaya ivo inna Yisuu Kirisiinnara vai

mmayaayaivo hatauma kioo vaivaa ta gioonna ki-aapuuya kiaa mmiaaraivaara tiyaraatama yaaku varaatee. Na ii mmayaaya ivaa iya kiaa mmiauvaara oovi nnauvaki hara kiee variaunoo. ⁴ Na ii mmayaaya ivaa kooyaa iya kiaa mminaraivaara niyara yaaku varaatee. Kooyaa iya kiaa mmi-raivo inna ni mmoorivai.

⁵ Ngia ausa hanigieeraiya hama ausa hanigieeraiya avuuyauvunu ngiingii variraivaara tuqinnama haitatuuda tinni ruaiya roosiima variatee. Itaama varida iya tasipama iida teekiai iya Anutuuqaa mmayaayaivaa rikiaara iikiai makee tii kiaa mmiatee. ⁶ Gioonna kiaapu voovono ngii yaparainai rikiada ngia inna sai kiaara kuaivo yoketaavai nnaasu vakiaiveeraivaara yorokuuvaa yeennaivaki haata kiada nnaavo yoketairaivaa roosiima mmuakiaa suai ngia kua kiaivo yoketaavai nnaasu vakiaivee.

Ngii seenaiya ngiiyara yaata utuaavai

⁷ Ti seena vaidi Tukikiinna ta innara mmuduuya ruaunnaivo ti tasipama Udaanga Anutuuqaa mmoori vareera vaidivai yaagueeqama mmoori varaivai. Hama ivo pikiaivai. Fai ivoono na iikiau mmayaayaivaa ngii giaa ngii minaravai. ⁸ Ta mmuakiaa aavaki variaunnaiya yoketaama variaunnaivaara fai ivo ngii giaa ngii minai rikiada ngia sirigakiateeraivaara na inna titano ngiisi kuanaravai. ⁹ Ngii mmuaa yoosinnaa vaidi voovai nnutuuvo Onesimuuso fai inna tasipama kuanaravai. Ivo yaagueeqama mmoori vareera vaidivai varikiai ta innara mmuduuya ruaunnava.

Fai ivaitanaano aavaki ta datadataama variaunna mmayaayaivaa ngii giaa ngii miaaravai.

¹⁰ Vaidi voovai nnutuuvo Arisarakaava ni tasi-pama oovi nnauvaki hara kioo variivo ngii-iyara ivoota yaata utuoo boo tiivai. Panapaasaa kataivo Marakaavaata ngiiiyara yaata utuoo boo tiivai. Fai ivo ngiisi vinai ngia innara tuqin-naateeraivaara vaa na mmuaanaa ngii giaa ngii miauvai. ¹¹ Vaidi voovai nnutuuvo Yisuuva vuai nnutuuvo Yusutuuva ivootama ngiiiyara yaata utuoo boo tiivai. Ii taaravooma vaidi ido Yutayaa vaidiya vaa ngiari aataru tauraivaa pikiada Anutuuoqo gioonna kiaapuuyara dira mmooriivaa varaavai. Yutayaiyakidiri aa vaidi taaravooma aado nnaasu ni tasipama tumugia kiada mmoori-ivaa varada yaagueeqama variaavai.

¹² Ngii nuunairaivakinnaa vaidi voovai nnutuuvo Ipaparaaso ivootama ngiiiyara yaata utuoo boo tiivai. Ivo Yisuu Kirisiinna mmoori vareera vaidivai. Ivo makemakee ngiiiyara pinaama yaaku varaivai. Anutuuoqaa yaata utiraivaugiataama ngia mmooriivaa varada iidada koovayaida yaagueeqama nnaasu hara kiada varida inna aataruuvaara kutaavaivee kiaa kiada variateeraivaara ivo ngiiiyara yaaku varaivai. ¹³ Ivo ngiiiyaraatama Rautikiaa variaa gioonna kiaapuuyaraatama Hiraporoo variaa gioonna kiaapuuyaraatama pinaa mmoorivai varaivaa vaa na tauvai. ¹⁴ Ti mmuduuya ruai vaidi voovai Rukaaso nniitareeraiya tuqinneeraivoono ivootama ngiiiyara yaata utuoo boo tiivai. Vaidi voovai nnutuuvo Dimaaso ivootama ngiiiyara yaata utuoo boo tiivai.

¹⁵ Ti seena vaa ausa hanigieera gioonna kiaapu

Rautikiaa variayaraatama gioonnaivaa nnutu-
uvo Nibaannaraatama inna nnauvaki Anutu-
uqaara nuunakiaiyaraatama na yaata utuee iyara
boo kiau kuaivaa kiaa mmiatee. ¹⁶ Ngia aa
yanaa aavaa yaarummua taika kiada vaa ausa
hanigieera gioonna kiaapu Rautikiaa variaya
mmikiai yaaruatee. Iyaano ngiariisi vai yanaivaa
ngii mikiai ngia ivaatama yaaruatee. ¹⁷ Vaidi
Arikipiinna kiaa mmida kiatee: Udaanga Anu-
tuuqo mmooriivaa i mmiivaa yaagueeqama iin-
nanna taika kiaaneera inna kiaa mmiatee.

¹⁸ Aa nnaagiai na neneenoo fafaara kiau aavaa
taatee. Na Pauruusoovaano ngiiyara yaata utuee
boo kiaunoo. Na oovi nnauvaki variauvaara sa
taunniraida ivaara yaata utuatee.

Anutuuqo kati gioonna kiaapuuyara
yoketaama yaata utiraivo ngii tasipama
vakiaivee.

Karaasa Yeena Rau Kioo Kuaivovee
The New Testament in the Waffa Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Waffa long Niugini

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waffa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

4da5455c-4c87-58ee-a650-bb37acea5bca